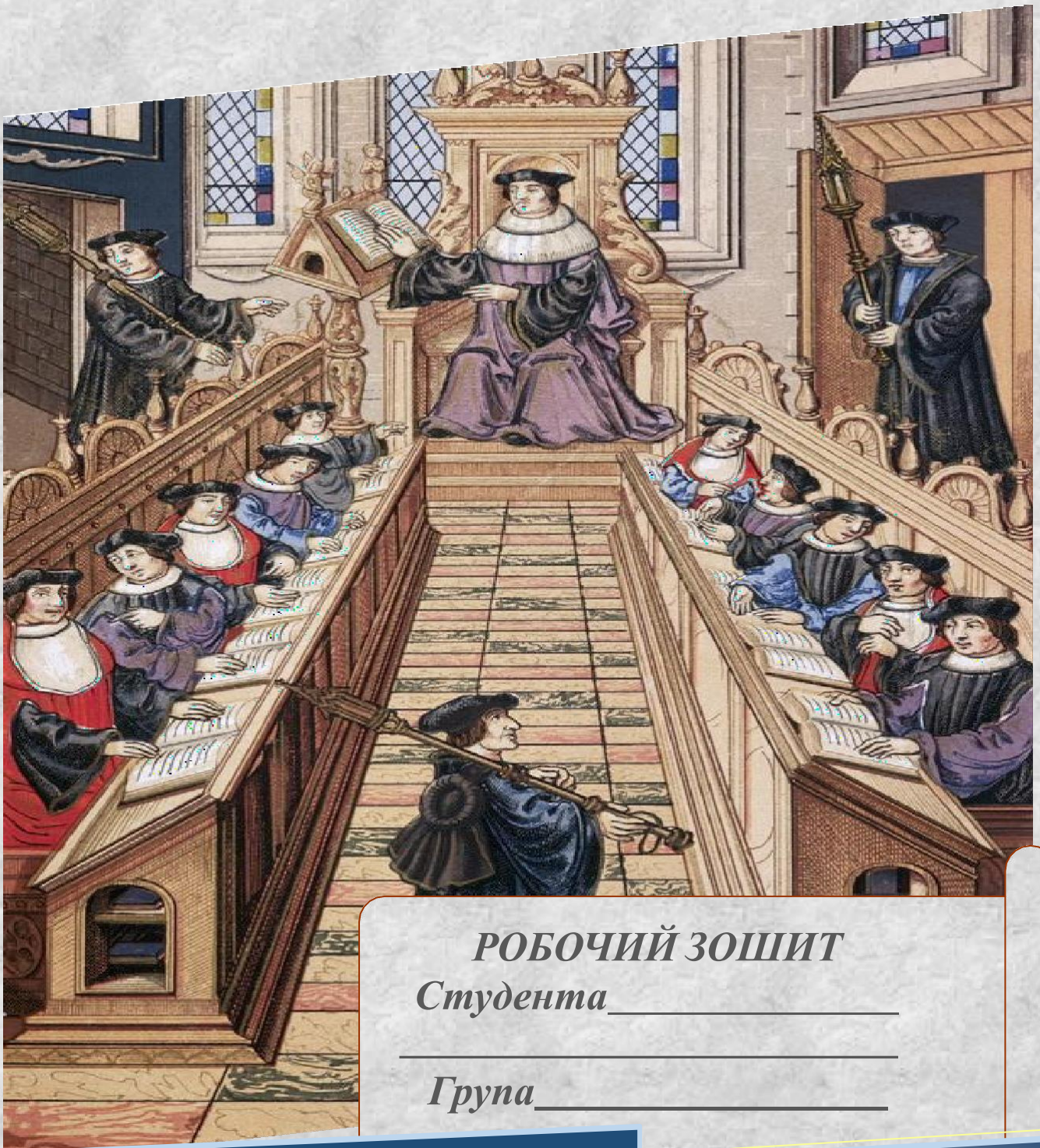

Філологічний факультет

Середні віки та Відродження

Історія

зарубіжної літератури

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

Студента _____

Група _____

НУЧК імені Т.Г.Шевченка

Пікун Леся Василівна

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН РОБОТИ

Для організації власної системної та результативної роботи пропонуємо скласти індивідуальний план за схемою

Види навчальної роботи	Виконана робота	Максимальна кількість балів	Отримані бали
Робота на лекції	Лекції	19	
	Модульна контрольна робота	10	
Робота на практичних заняттях	Практичне заняття 1.	4	
	Практичне заняття 2.	4	
	Практичне заняття 3.	4	
	Практичне заняття 4.	4	
	Практичне заняття 5.	4	
	Практичне заняття 6.	4	
	Практичне заняття 7.	4	
Самостійна робота (колоквіум)		5	
Творча робота		13	
Іспит		25	
Разом		100	

МАТЕРІАЛИ ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 **ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ**

Література:

1. Давиденко Г.Й., Акуленко В.Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
2. Кирилюк З.В. Література Середньовіччя: посібник для вчителя. – Х.: Ранок: Веста, 2008. – 174 с.
3. Ковбасенко Ю.І. Література середньовіччя: навч.посіб./ Київ.міськ.пед.ун-т ім.. Б.Д.Грінченка. – К.: КУ ім..Б.Д.Грінченка, 2011. – 1512 с.
4. Козлик І.В. Історія зарубіжної літератури Середньовіччя і доби Відродження. Західноєвропейська середньовічна література. – Івано-Франківськ: Симонія Форте, 2011. – 343126 с.
5. Література західноєвропейського середньовіччя: навч. посібник для студ.гуманіт.ф-тів з курсу «Історія зарубіжної літератури»/ Київський національний лінгвістичний ун-т; авт..-упоряд. Н.О.Висоцька. – 2.вид. – Вінниця: Нова Книга, 2005. – 464 с.
6. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2004. – С.120-221.
7. Шулик П.Л. Поезія вагантів. Рицарська література: навч.посіб.для студ.вищ.навч.закл. – Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2011. – 123с.

Тема 1. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. РЕЛІГІЙНА ЛІТЕРАТУРА.

1. Доба Середньовіччя як етап розвитку світової культури.

Середньовіччя – період в історії та культурі Європи приблизно між V-XV ст. н.е.

<u>Періодизація</u>	<u>Характеристика:</u>
Середньовіччя:	
➤ раннє Середньовіччя (.....)	▪ руйнування..... ▪ поділ ▪ формування
➤ зріле Середньовіччя (.....)	▪ формування ▪ формування

2. Основні джерела формування середньовічної культури:

- Культура античного світу
- Християнство
- Культура варварських племен

3. “Картина світу” середньовічної людини.

- Теоцентризм.....
- Енциклопедизм.....
- ...
- Традиціоналізм.....
- ...
- Емоційно-поцінувальне. насичення часо-просторових уявлень.....

у літературу

ТОПОСИ :

- лексичні
- зображальні.....
- стійкі мотиви і теми.....
- образотворчі.....
- жанрові.....

1. Система літератури Середньовіччя.

2. Література релігійного спрямування:

- агіографічна література.....
- есхатологічна література.....
- патристика.....
 - *жанри:* видіння, сентенції, гімни, літургійні драми.....

3. Світська література:

- архаїчна епіка;

- класичний героїчний епос;
- лицарська література (куртуазний роман, куртуазна лірика);
- міська література;
- народна поезія.

2. Релігійна література.

Біблія

- ❖ період формування всіх книг християнської Біблії охоплює понад років;
- ❖ назва походить з грецької і дослівно означає.....;
- ❖ Старий Завіт – книг;
- ❖ Новий Завіт –книг (чотири Євангелія (від Матвія, Марка, Луки та Іоана); "Діяння апостолів"; 21 послання апостолів; об'явлення Іоана Богослова (Апокаліпсис, або));
- ❖ Вульгата (.....).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[Твоя Підпільна Гуманітарка](#): «Багато для кого Біблія – сакральний текст. Проте її теж можливо читати як літературне джерело, шукаючи внутрішні цитати і полеміки, чи й просто насолоджуючись естетикою тексту. Це оглядове відео – лише один приклад того, як можна прочитувати окремі фрагменти тексту».

Апокрифічна література

- ❖ термін *апокриф* (від грецького "приховувати"), позначає книгу або текст
- ❖ ознаки:
 - непевне або невідоме походження;
 - наслідувальний тип творчості;
 - синкретичний характер;
 - казковий/легендарний характер;
 - невідповідність доктрині;
 - виключення з офіційного обігу
- ❖ апокрифи Старого Завіту:
 - *дидактичні* (Завіт XII Патріархів),
 - *історичні* (Завіт Хіюба),
 - *апокаліптичні* (Апокаліпсис Баруха).
- ❖ апокрифи Нового Завіту:
 - *апокрифічні євангелія* (Євангеліє Нікодема),
 - *апокрифічні послання* (Послання Павла до Сенеки),
 - *апокрифічні діяння* (Діяння Петра),
 - *апокрифічні апокаліпсиси* (Апокаліпсис Петра).

Аврелій Августин

(.....)

місце для портрету

.....
.....
.....
.....

Започаткував нові принципи художньої літератури на євангельсько-християнському ґрунті:

- Психологізм.....
.....
- розповідний стиль має дуалістичний характер.....
.....

“Сповідь” – головний твір (жанр.....):

- описує власне життя;
- показує розрив філософа з язичництвом, що представлений як вибір на користь майбутнього;
- ділить життя автор на дві частини: *до* і *після* навернення у християнську віру;
- головне завдання “Сповіді” – утвердження нового погляду на людину, життя, історію.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

1) Знайти і записати крилаті вислови А.Августина і поясніть їх значення, чи важливість

Цитата 1.....
.....
.....
.....

Пояснення.....
.....
.....
.....

Цитата 2.....
.....
.....
.....

Пояснення.....

Цитата 3.....

Пояснення

Цитата 4.....

Пояснення

Цитата 5.....

Пояснення

2) Прочитати «Сагу про Торстейна Битого» та мати з собою текст твору.

Читаємо на іспит

1. Старша Едда (“Пророцтво Велви”, “Вислови Високого”).
2. Ірландський епос:
 - Саги героїчні (“Вигнання синів Уснеха”);
 - Саги уладського циклу (“Бій Кухуліна з Фердіадом”);
 - Саги фантастичні (“Плавання Брана, сина Фебала”).

Тема2. РАННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНА ЕПІКА

1. Ранні форми середньовічної епіки.

Епос (грецьк. epos – слово, розповідь) –

1) Епос як літературний рід:

Знайдіть визначення мети, предмету, змісту та функції мови, котрі стосуються епосу як роду літератури:

- Мета:
- a. Зобразити особистість у переживаннях і роздумах;
 - b. Зобразити особистість у дії та конфлікті;
 - c. Зобразити особистість об'єктивно, у взаємодії з іншими людьми та подіями;
- Предмет:
- d. Об'єктивне матеріальне буття, представлені через характери людей;
 - e. Реальна дійсність у її об'єктивній, матеріальній дійсності (характери, події, побут);
- Зміст:
- f. Твір не є закінченого цілого;
 - g. Суб'єктивний внутрішній світ і духовне життя людства;
 - h. Об'єктивний зміст реальної дійсності та її творча переробка;
- Функція мови:
- i. Непряме, алегоричне значення слова виноситься на перший план;
 - j. Означити, назвати предмет і викликати внутрішнє уявлення про нього;
 - k. Структура художньої мови визначається діалогами та монологами.

2) Епос як літературний жанр:

розповідь, яка у легендаризованій формі

Архаїчний епос:;
	головні сюжети:
	➤ основні персонажі:
	▪

2. Кельтський епос.

➤ Острівні кельти

➤ Культура родового устрою.....

➤ християнізація (V ст.)

Ірландські саги (VII-VII ст.)

Сága (давньосканд. saga: сказання) –

❖ Ірландські міфи

❖ Ірландські легенди

Поділяються на цикли:

- *Уладський цикл*.....;
- *Цикл про Фінна*.....;
- *Королівські цикли*.....

Читаємо на іспит

1. Пісня про Роланда.
2. Пісня про мого Сіда.
3. Пісня про Нібелунгів.

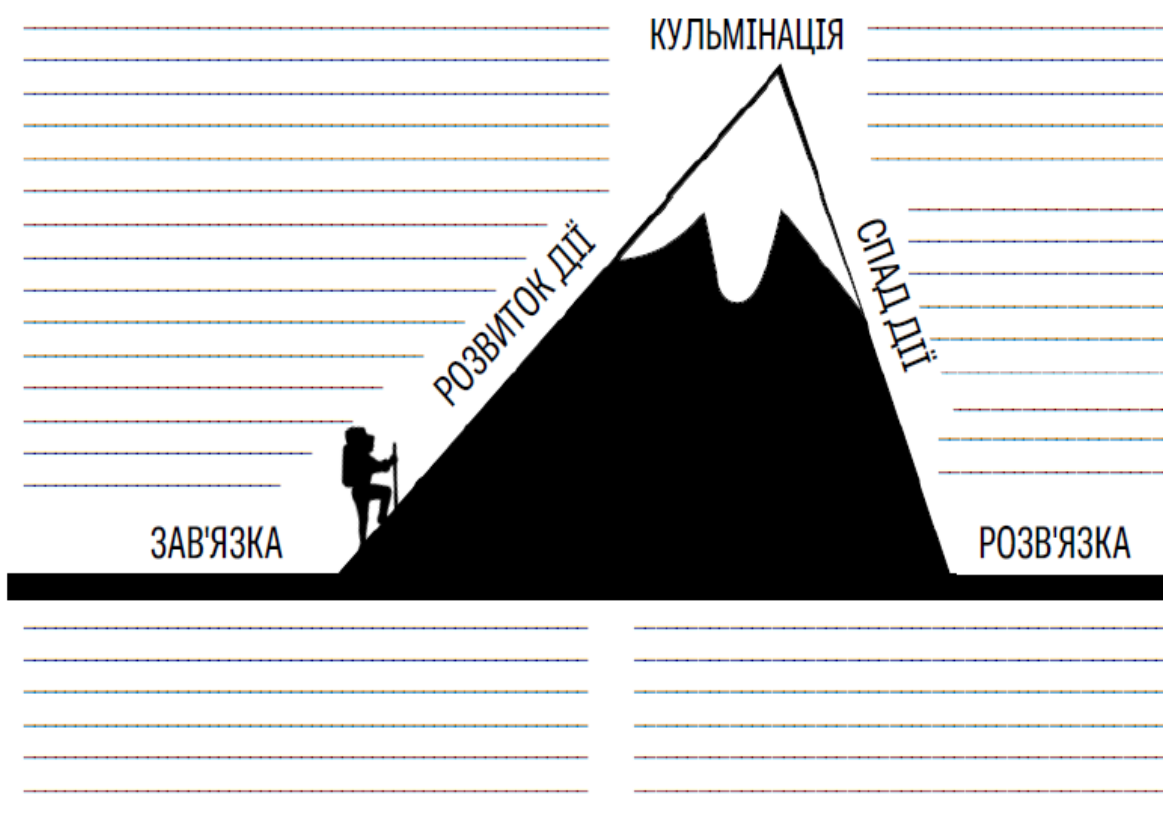

Твоя Підпільна Гуманітарка: «Локі - один із найвагоміших персонажів скандинавських епосів. Він не просто трикстер і бог обману, а й головний антагоніст світової історії, вбивця тамтешнього аналога Ісуса і одна з причин кінця світу. Але не все так погано - так має бути, і насправді ні Локі, ні ми з вами не маємо вибору і змушені коритися долі. Детальніше про те, як працює етика і свобода волі в скандинавському епосі - в цьому відео.»

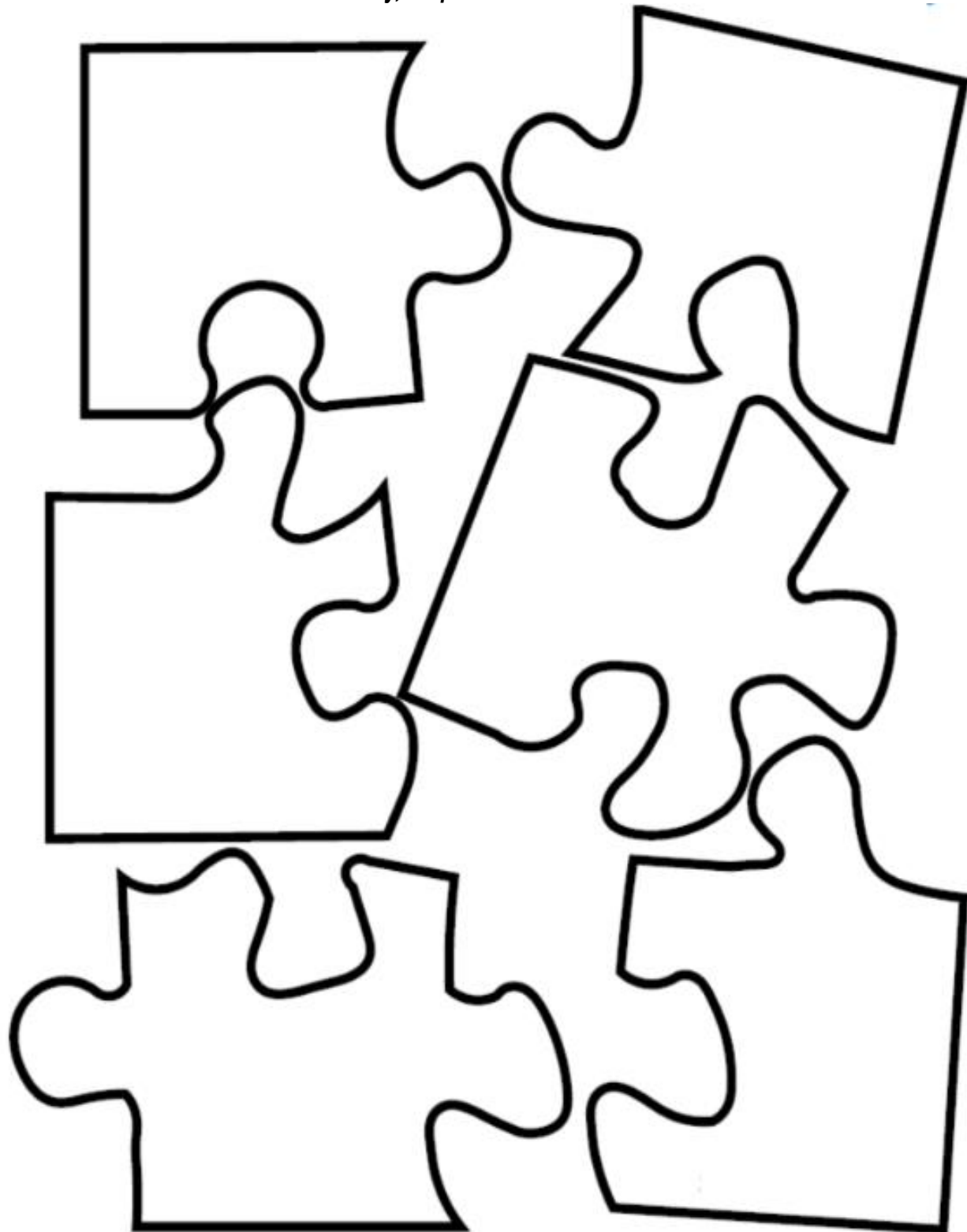
ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

Прочитайте сагу про Торстейна Мороза. Уявіть, що ви герой, який піднімається до різних точок зупинки вздовж сюжетної схеми твору, який ви читаете. Використовуйте поля нижче, щоб коротко пояснити, що відбувається в кожній секції під час сходження чи спуску¹.

¹ Богосвятська А.-М. 50 сучасних стратегій залучення учнів до читання. Воркбук-ІІ Електронний посібник.

Опишіть /поясніть кожен елемент пазлу, спираючись на текст¹.

¹ Богосвятська А.-М. 50 сучасних стратегій залучення учнів до читання. Воркбук-ІІ Електронний посібник.

Тема 3. КЛАСИЧНИЙ СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ЕПОС

1. Пісня про Роланда

Герой

історична основа

.....

.....

.....

.....

.....

.....

основні характеристики

.....

.....

.....

.....

.....

.....

основні характеристики

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

історична основа

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Пісня про Нібелунгів

Герой

3. Пісня про мого Сіда

Герой

історична основа

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

основні характеристики

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Архаїчний епос

- ❖ формується в умовах.....ладу;
- ❖ переказ про перших людей і "чудовиськ" та зображення стосунків стародавніх суспільств і племен (чітке розділення світу на "своїх" і "чужих");
- ❖ претендування на історичну достовірність;

Героїчний епос

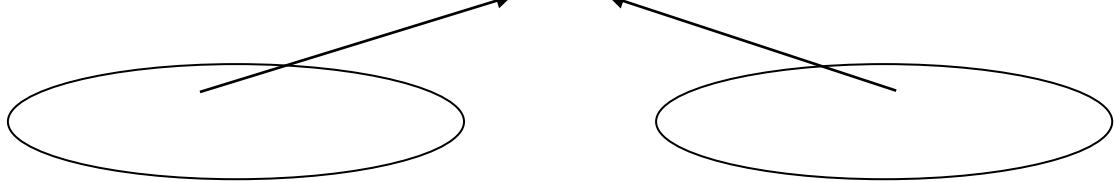
- ❖ формується в умовах.....ладу;
- ❖ переказ про боротьбу славних предків з історично існуючими завойовниками або іновірцями (зберігається розділення світу на "своїх" і "чужих", але це проектується на історичний матеріал);
- міфологічні риси змінюються на квазіісторичні;
- нова мова (історичні, етнічні, географічні терміни).

Тема 4. РИЦАРСЬКА ПОЕЗІЯ. РИЦАРСЬКИЙ РОМАН

Література зрілого феодального суспільства

XII – XIII ст. – активне формування та розквіт рицарської літератури, представленої, по-перше, лірикою трубадурів, труверів і мінезангерів, а по-друге – куртуазним романом.

Рицарська література

1. Лірика трубадурів і труверів

Трубадур – (від провансальського trobar – знаходити, створювати, винаходити) –

- ❖ існували на півдні Франції, у Провансі, з кінця XI до початку XIII ст.
- ❖ лірика трубадурів – класичне втілення рицарського світобачення;
- ❖ лірика трубадурів здійснила радикальний вплив на мовну ситуацію в Західній Європі;

сприяли появі

труверів – (від франц. Trouver – знаходити, творити) –

Джерела лірики трубадурів і труверів:

- ❖ фольклорні пісні й обряди (перш за все – весняні);
- ❖ “Мистецтво любові” Овідія;

Мистецтво кохання” Овідій

- Кохання – відрода та притулок від розпорядку суспільства з його цінностями, що тиснули;
- Чарівність кохання полягає у його стихійності та непередбачуваності;
- Кохання – це плотське задоволення;
- Об’єкт кохання – чужоземки-вільновідпущениці, на котрих не розповсюджувалася вимога про сувору поведінку.

Про кохання” А.Капелан

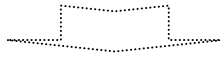
- Кохання –
- Чарівність кохання полягає у його
- Кохання – має
- Об’єкт кохання –

- ❖ неоплатонізм (вчення про достеменну єдину й ієрархічну будову буття);
- ❖ релігійна містика;
- ❖ розвинена арабо-мусульманська поезія з її синтезом земної і небесної любові й ідеалом цнотливого поклоніння жінці.

“Культурний код” рицарської поезії:

- ❖ опис солодких і болісних страждань поета через заміжню Пані, що стоїть вище його за статусом;
- ❖ Пані сувора і неприступна;
- ❖ поет зважується розраховувати лише на привітний погляд; вища нагорода – безневинний поцілунок;
- ❖ оспівування не чуттєвості, а любові людини до Благоденства, Краси і Досконалості як до начал, що мають абсолютну владу в світі й наповнюють його значенням і етичною теплотою;
- ❖ ототожнення благоденства не з богом і Дівою Марією, а з жіночністю, яка ідеалізувалася й утілювала вищі духовні цінності, персоніфіковані в образі Пані (вперше в європейській словесності);
- ❖ любов до Пані осмислюється в термінах феодальних відносин: поет був “вірний” їй і “служив” як васал, а Пані “протегувала” трубадуру, “захищала” його і нагороджувала традиційними дарами (кільцем, шнурком) або ритуальним поцілунком

- ❖ умовність і канонічність.

створили новий феномен **“куртуазна поезія”**

Жанри лірики трубадурів:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ канцона/кансона – пісня про лицарську любов; ❖ сирвента – строфічна полемічна пісня, присвячена громадській і політичній тематиці; ❖ плач – пісні, присвячені жалібній події; ❖ дебати – діалогічні жанри: <ul style="list-style-type: none"> ▪ тенціона/тенсіона – поетичний діалог декількох поетів, коли чергуються строфи певного розміру та римування; ▪ джокпартит/ пар тімена – словесний поєдинок кількох трубадурів за сформульовану тему; ❖ пасторела/пастурела – у фабулі поезії описували побачення рицаря та пастушки на тлі ідилічного пейзажу. ❖ альба – моноримна, строфічна, з ямбічними стопами та обов'язковим рефреном ранкова пісня трубадурів, в якій поряд з монологіями були діалоги, присвячені таємному нічному побаченню лицаря з дамою серця.
Жанри лірики труверів	<p><u>рондо</u> – жанрово-строфічна організація вірша з 11,13, та 15 віршованих рядків на дві рими aabba, abba, aabba, де r – неримований рефрен;</p> <p><u>балада</u> – жанр ліро-епічної поезії фантастичного, історико-героїчного або соціально-побутового типу з драматичним сюжетом);</p> <p><u>ле</u> – оповідні віршовані твори, написані восьми складником, що мають парне римування;</p> <p><u>мотет</u> – вірші, що римувались за схемою abababa, шостий верс є найкоротшим).</p>

2. Мінезанг

Мінезанг – “любовна пісня” (від слова Minne – “любов”) –

- ❖ розвивалася під впливом Франції;
- ❖ мала перекладний або наслідувальний характер, але підноситься до справжньої творчої самостійності;
- ❖ існувало два напрями лицарської любовної пісні:
 - архаїчний напрям (примикає до народної пісні)
 - “Куртуазний напрям”

<u>Концепція любові:</u>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ пісня нерідко звернена до дівчини, а не до заміжньої жінки; ❖ любов не обмежується піднесенням томлінням, а прагне плотської вітих; ❖ томління, любовна туга є приреченням жінки; ❖ чоловік-поет часто залишається переможцем в любовній боротьбі.
--------------------------	---

Прочитайте уважно вірш:

Вчора в вечірню годину
Стрів я дівча біля тину,
Просту пастушку невинну.
Ще й одягла та дівця
Теплу квітчасту хустину,
Хутряну шубку козлину,
Синю картату спідницю.

- Любко, таж феї літали,
Як у колисці ви спали,
Вашу красу захищали.
Тільки, прекрасна дівце,
Ви б іще кращою стали,
Якби мені ви сказали
Ближче до вас притулиться.

...

Мовив я їй за хвилину:
-Любко, мете без упину!
Вас занесе, мов билину.
-Пане, - сказала дівця,
Змалку здорова, не згину.
Ярок малих не покину.
Хуга ж нехай собі злиться!

-Пане мій, ніби та злива,
Ви клянетеся бурхливо,
Палко, завзято, чутливо.
Лицарю, - каже дівця,-
Честь бережу я цнотливо,
Щоб від неслави, можливо,
Потім весь вік не журиться. ...

(Переклад Миколи Терещенка)

1. Проаналізуйте своєрідність ліричного героя:
 - a. Почуття та емоції, переживання;
 - b. Засоби розкриття характеру ліричного героя (портрет, пейзаж, вчинки, мова персонажа, соціальне середовище, художня деталь)
2. Схарактеризуйте настрої і емоційний тон вірша.
3. З'ясуйте ідейно-тематичну своєрідність твору (тему, проблему, ідею).
4. Визначте жанр твору.

Значення рицарської поезії:

.....

.....

.....

.....

.....

3. Роман

Середньовічний роман у віршах склався й набув класичної форми в XII ст.

Романи на античні сюжети:

творам властиво:

- a) героїзація головного персонажа, що втілює ідеальні риси колективу, вказує на близькість "античного роману" до міфу та до епосу;
- b) автори та їх аудиторія вірять в історичну достовірність подій, які сталися у достопам'ятні, нечувані часи, коли з людьми ще могли траплятися неймовірні пригоди, нині вже неможливі.

Романи бретонського циклу

- ❖ джерело – сюжети і мотиви кельтських епіко-міфологічних оповідей та їх казкових варіантів, переосмислених і оброблених у феодально-рицарському середовищі;
- ❖ виділяються два стадіально різні типи романів:
 - 1) ранній, докуртуазний (різні версії роману про Трістана і Ізольду)
 - 2) більш пізній, куртуазний, класичний (романи середньовічного поета Кретьєна де Труа).

Героїчний епос → Куртуазний роман

- світ ділиться на "своїх" і "чужих";

"чужі" представлені
плем'ям або народом"

"чужі" представлені різними
чаклунськими і шкідливими
силами, що гніздяться на периферії
"свого світу"

- світ етично однорідний;

установка на
достовірність

створюється як вигадка

національний світ

інтернаціональний, частково
космополітичний світ

Тема 5. МІСЬКА ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

XII-XIII ст. бурхливий розвиток міст і зростання їх ролі у культурному розвитку.

Джерела ої літератури:

- ❖ Фольклор
- ❖ Лицарська словесність
- ❖ Християнсько-церковне письменство

Система цінностей міської літератури містить не “нелицарські” та “недуховні” якості:

❖	❖	❖
❖	❖	❖

Поетика міської літератури:

➤	➤	➤
➤	➤	➤

Жанрові групи міської літератури:

<u>Науково-дидактичні:</u> бестіарій гербаріум лапідаріум	<u>Морально-дидактичні:</u> повчання “приклад” зерцало видіння/візія	<u>Коміко-сатиричні:</u> фабльó шванк тваринний епос	<u>Драматургія</u> міра́кль містєрія фарс моралітє
--	--	--	--

СМІХОВА КУЛЬТУРА
(М.Бахтін)

специфічне словесне, мімічне, поведінкове представлення культури, яке полягає у подоланні заборон, страху, серйозності, виражає життєрадісний настрій, здоров'я, веселості;
засіб неприйняття абсурду дійсності;
пародійно-травестійний культ (перевдягання, маски, непристойні жарти і танці, переміщення ієрархічного верху униз, логіка амбівалентно-тілесного низу).

2. Предновелістика.

- Сукупність малих прозових і віршованих творів (нарративів), котрі передували створенню ренесансної новели.
- Основні жанри середньовічних малих нарративів – фабльó/ фабліó – лаконічна віршована оповідь комічного або рідше сатиричного змісту, шванки – повчально-сатиричне оповідання анекдотичного характеру з парадоксальним фіналом, “приклади” – твори релігійно-моралізаторського жанру, написані латиною, які неграмотним слухачам переповідалися рідною мовою, ле.

3. “Роман про Лиса”

- ❖ сатирична пам'ятка міської писемності середньовіччя. Сформована на основі народного епосу про тварин, об'єднаного в циклічну поему;
- ❖ записаний мандрівним поетом з Ельзасу Генріхом Гліхезером (Лицеміром), який назвав спритного Лиса християнським ім'ям Райнгард (у франц. Транскрипції – Ренар);
- ❖ твір переписувався в різні часи, не цілісний, обсяг до чотирьох томів (≈ 50000 віршованих рядків);

- ❖ містить 27 розділів (гілок), об'єднаних темою змагань мудрого, хитрого Лиса-Ренара з глупуватою вовком-Ізенгріном.

4. "Роман про Троянду"

- ❖ алегорична поема про куртуазні та філософські погляди того часу;
- ❖ першу частину (4058 версів) написав Гільом де Лорріс (1230):
 - дотримувався традицій лицарського роману Кретьєна де Труа та Марії Французької;
- ❖ другу частину роману (18000) написав Жан де Мен (1277):
 - менше цікавився лицарськими мотивами, виявляв схильність до сатири.

4. Середньовічна драма

Релігійна драматургія

- акторами були священики, диякони, члени релігійного братства;
- театр - не розвага, а релігійний обряд та інститут поширення певних знань, необхідних кожному вірному синові церкви.

Поснайдіть назву жанру з його визначенням

антіфони

- – обмін репліками між хором і двома полухорами;
- – діалогізовані перифрази біблійного тексту, написані на готові мелодії католицьких гімнів;

літургійна драма

- – невелика театральна вистава дидактичного або алегоричного змісту, в якій інсценізувались євангельські сюжети;

міраклъ

- – релігійно-дидактична драма, сюжет якої – виклад легенди або життя святого, що вчинив яку-небудь тяжку провину і врятованого заступництвом Богоматері;

містерія

- – релігійна синтетична драма постановкою якої займалися у міській цехи та муніципалітети, розігрували в основному біблійні сюжети – як старозавітні, так і новозавітні.

тропи

Поснайдіть назву жанру з його визначенням

фарс

– повчально-алегорична вистава;

мораліте

жанр комедійно-сатиричної драматургії, який постав із карнавальної традиції свята дурнів та священної пародії;

соті

– невеликий за обсягом комічний жанр середньовічного театру близький до фабльо з їх становими чинами-масками і народною мудрістю.

Світський театр:

- Текст п'єс найчастіше створювався самим акторським колективом;
- Зміст п'єс актори черпали з власного життєвого досвіду;
- Уявлення базувалися на деяких загальних принципах. Це були, як правило, принципи зневаги до можновладців, віри в мудрість простого народу і щирій симпатії до закоханим.

6. Поезія вагантів і голіардів

- мандрівні поети XII-XIII ст.
 - соціальний стан: студенти, бідні клірики, міські декласовані елементи
 - мова – латина
 - теми та мотиви: студентське життя, плотські радощі, кабацький розгул, зіпсованість світу, мінливість долі.
 - дуалістичність світобачення (успавнення радощів життя ↔ іронічне ставлення до життя)
- пародійність

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПЕРЕСПІВ

Прочитайте твори із лірики вагантів, оберіть той, який вам подобається і спробуйте переписати його так, аби він був пов'язаний із сьогоднішнім

Занепад освіченості

Те, що було наукою.
Сьогодні стало мукою –
Усе занасталося,
Розвагами змінилося.
Школяр іде на хитрощі,
Його долають лінощі,
Від книг він одвертається
І мудрості цурається.
Не так було в минулому,
Яке давно забули ми:
Тоді ми не ліпилися –
Аж до сивин училися.
А нині й не дивуємось,
Коли частенько чуємо,
Що вчителі теперішні –
Пташата неоперені,
Сліпих ведуть сліпенькі,
Осли на лірі бренькають,
Бики в палаці пхаються,
Хлопи на герць збираються.
З шинків уже Григорії
Зробили консисторії,
Ієроніми згідливі
Тепер для запобігливих,
І Бенедикт за чарками
Цікавиться вівчарками,

А Августин розводиться
Про те, що в полі родиться,
Рахіль стає незрячою,
А Марфа - преледачою,
Марія - метушливою,
А Лія - та цнотливою!
Від честі відмахнулися
І совісті позбулися –
І став Катон п'яницею,
Лукреція - блудницею.
Чого давно цуралися,
Сьогодні славним сталося,
Зробилась спека холодом,
Ну а пересит - голодом.
Стають дурні пророками,
Чесноти всі - пороками,
Усе перемінилося,
З доріг належних збілося.
Розумний хай замислиться
І від гріхів очиститься,
Щоб не благати "Змилуйся!"
На тім страшнім судилищі,
Якого той лякається,
Хто винним почувається.

Переклад М.Борецького

Безтурботна пісня

Геть книжки виснажливі!
Годі нам учитися!
Юні нерозважливий
Личить веселитися!
А до знань на схилі віку
Можна причаститися!

(Приспів:) Кинь книжки, бо пролетить
Час, немов на крилах,
Хай же душу веселить
Молодість грайлива!
Дні весни відлинули,
Вже війнуло хугою,

Для тих, хто цікавиться історією або хоче дізнатися про освіту в добу середньовіччя та Відродження:

УРОКИ ІСТОРІЇ ПІТОНА КАА – колекція відеоуроків із всесвітньої історії доби Відродження, українською та російською мовами. Канал побудовано за принципом енциклопедії, тобто всі навчальні відео поєднані перехресними посиланнями та анотаціями на історичні події, що в них згадуються, об'єднані в зручні добірки.

Автор каналу – І. А. Алєйніков, викладач історії Кропивницького НВК №34 - економіко-правового ліцея "Сучасник"

Читаємо на іспит

1. Ф.Війон. Лірика
2. Данте Аліґ'єрі Сонети (по хрестоматії), "Божественна комедія"
3. Ф.Петрарка. Книга пісень ("Канцоньєре") (по хрестоматії).
4. Дж.Боккаччо. Декамерон (по хрестоматії).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Література:

1. Давиденко Г.Й., Акуленко В.Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
2. Козлик І.В. Історія зарубіжної літератури Середньовіччя і доби Відродження. Західноєвропейська середньовічна література. – Івано-Франківськ: Симонія Форте, 2011. – 343126 с.
3. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. – К.: Вид. дім "КМ Академія", 2004. – С.120-221.

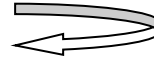
ЛІТЕРАТУРА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

Тема 6. ВІДРОДЖЕННЯ В ІТАЛІЇ І ТВОРЧІСТЬ ДАНТЕ. ТВОРЧІСТЬ ФРАНЧЕСКО ПЕТРАРКИ.

1. Відродження в Італії.

1.1. Історична характеристика ХІV ст.

- ❖ невдача Хрестових походів;
- ❖ падіння влади імператора «Священної Римської імперії»;
- ❖ падіння могутності церкви
- ❖ ріст капіталістичного виробництва;
- ❖ феодална роздробленість, відсутності єдиного державного центру, піднесення значення італійських вільних міст, які перетворилися на велику економічну, та політичну силу;
- ❖ розвиток міської культури;
- ❖ поява нового соціального прошарку – інтелігенції

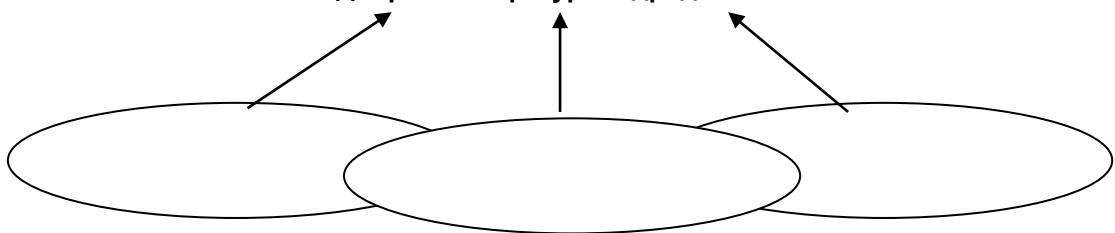
широкий культурний рух **ВІДРОДЖЕННЯ** або **РЕНЕСАНС**

(термін Дж. Вазарі). Культурні діячі цієї епохи називали себе **гуманістами** (від латинського слова *humanus* – «людський»)

1.2. Основні риси Відродження:

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

1.3. Джерела літератури Відродження:

1.4. Ознаки літератури Ренесансу

свої нотатки

- Поцінування *авторського начала* і *новаторства*;
- переведення релігійних сюжетів у земний план, опанування мистецтва портрета і психологічної характеристики героїв;
- оновлення всіх засобів поетичної виразності, створення нової поетики:
поворот до реалізму, який пов'язаний з поступовим відходом від властивого середньовічній літературі алегорії;

- прагнення до *передачі типових рис і характерних деталей навколишньої реальної дійсності* ;
- зацікавленість матеріальною, плотською стороною людей і предметів;
- зміна відношення між розважальним і дидактичним елементами в літературних творах;

свої нотатки

свої нотатки

- основний предмет зображення в літературі – людина в усій його життєвій рухливості і мінливості;
- широта показу дійсності і сміливе відтворення її суперечностей при одночасному її лаконічному центрованому обхваті;
- зображення природи, яка не символізує душевні переживання поета, не повинна свідчити про добрість божої, а стає любою поету своєю реальною красою;

- введення в зображення дійсності елементи фантастичного “домислу” і користується надзвичайною фабулою, що малює чудові капризи фортуни, несподівані і надзвичайні обставини;
- позитивний пафос;
- культ особистості (не тільки образи благородних героїв, але й супротивленні їм образи хижих індивідуалістів).

свої нотатки

1.5. Періодизація Відродження

- ⇒ Проторенесанс (1260-1320); ⇒ Треченто (14 ст.); ⇒ Чінквеченто (16 ст.);
- ⇒ Дученто (13 ст.); ⇒ Кватроченто (15 ст.);

Більш загальними періодами є **Раннє Відродження** (14-15 століття), **Середнє** (або **Високе**) і **Пізнє Відродження**.

2. Творчість Франческо Петрарки

(.....)

.....
.....
.....
.....

місце для портрету

Світоглядні засади:

- ❖ схилився перед двома мислителями: Аврелієм Авгу
- ❖ драматична суперечка двох поглядів: теоцентрично
- ❖ Збірка “**Пісні**” (“**Canzoniere**”):
- ❖ 360 поезій;
- ❖ основна тема – оспівування прекрасної дами та її краси;

- ❖ сформував поетику нового, ренесансного кохання й етику кохання як цінності європейської культури;
- ❖ споглядання природи втрачає риси трансцендентального акту і перетворилося на споглядання краси земної жінки – Лаури;
- ❖ відмовився від алегорії;
- ❖ у центр сприйняття світу ставив уяву і цим підносить значення суб'єктивності;
- ❖ узаконив і удосконалив у ренесансній літературі жанр *сонета*. (Сонет складається з 14 рядків, які розбиті на два *катрени* і два *терцети* і щодо змісту побудовані як силіогізм. У сонеті катрен – строфа з чотирьох рядків, терцет – строфа з трьох рядків; трирядкова строфа з самостійною функцією називається терцина);
- ❖ суттєвий елемент поезії – не переживання чи споглядання, а аргументація, доказ.

3. Творчість Джованні Боккаччо

місце для портрету

(.....)

.....

.....

.....

.....

“Декамерон”:

- ❖ збірка новел (поч. 1350-х р.) складається зі 100 новел, об'єднаних між собою *сюжетною рамою*;
- ❖ переосмислено Дантову ідею “нового життя” у сенсуалістському дусі;
- ❖ історії про реальних людей;
- ❖ Боккаччо перший акцентує увагу на стосунках людей по горизонталі, а не на основі соціальної вертикалі;
- ❖ основна творча парадигма Боккаччо – переосмислення психологічно-поведінкового стереотипу;
- ❖ емансипований гумор і десакаралізація;
- ❖ пародійне руйнування канону “високого” та “низького”, піднесення анекдоту до ідеалізованих висот
 - доба розквіту авторської літератури й утвердження *індивідуальної* точки зору на світ і красу;
 - письменник утверджує свій мікрокосм (певну світоглядну і естетичну широту, вміння серцем відгукуватися на почуття інших).

Для тих, хто цікавиться історією або хоче згадати деякі події історії Відродження:

УРОКИ ІСТОРІЇ ПІТОНА КАА – колекція відеоуроків із *всесвітньої історії доби Відродження, українською та російською мовами*. Канал побудовано за принципом енциклопедії, тобто всі навчальні відео поєднані перехресними посиланнями та анотаціями на історичні події, що в них згадуються, об'єднані в зручні добірки.

Автор каналу – І. А. Алєйніков, викладач історії Кривницького НВК №34 - економіко-правового піцея "Сучасник"

Прочитайте та порівняйте сонети Д.Аліґ'єрі та Ф.Петрарки

1. Історія створення.
2. Особливості форми, віршування.

3. Теми.
4. Образи.

5. Художні особливості.

В своїх очах вона несе Кохання,-
На кого гляне, ошчасливить вмиць;
Як десь іде, за нею всяк спішить,
Тріпоче серце від її вітання.

Він блідне, никне, множачи зітхання,
Спокутуючи гріх свій самохить.
Гординя й гнів од неї геть біжить.
О донни, як їй скласти
прославляння?

Хто чув її,- смиренність дум свята
Проймає в того серце добротливо.
Хто стрів її, той втішений сповна.

Коли ж іще й всміхається вона,
Марніє розум і мовчать уста.
Таке-бо це нове й прекрасне диво.

Благословенні будьте, день і рік,
І мить, і місяць, і місця урочі,
Де постеріг я ті сяйливі очі,
Що зав'язали світ мені навек!

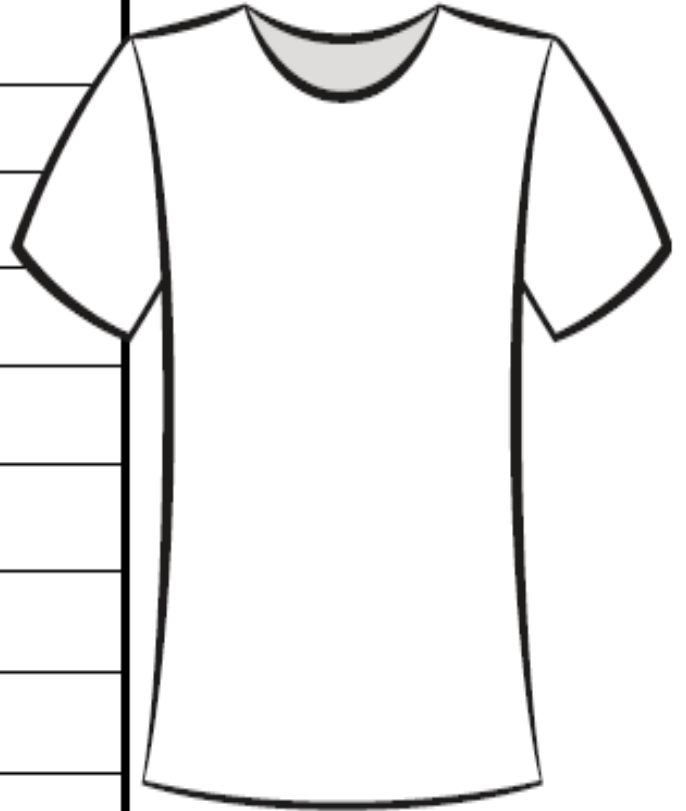
Благословен вогонь, що серце
пик,
Солодкий біль спечаленої ночі
І лук Амура, що в безоболоччі
Пускав у мене стріл ясний потік!

Благословенні будьте, серця
рани
І вимовлене пошепки ім'я
Моєї донни - ніжне і кохане,

І ці сторінки, де про неї я
Писав, творивши славу, що не
в'яне, -
Й ти, неподільна радосте моя!

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

Спробуйте створити футболку¹ для літературного героя **Беатріче Данте Аліґ'єрі**, або **Лаури Франческо Петрарки**. Ваш особистий дизайн має демонструвати глибоке розуміння особистості персонажів, мають містити символіку, цитату. Поясніть свій вибір у відведених місцях.

¹ Богосвятська А.-М. 50 сучасних стратегій залучення учнів до читання. Воркбук-ІІ Електронний посібник.

Тема 7. ГУМАНІЗМ У НІМЕЧЧИНІ ТА НІДЕРЛАНДАХ. ФРАНЦУЗЬКИЙ РЕНЕСАНС.

1. Відродження в Німеччині та Нідерландах

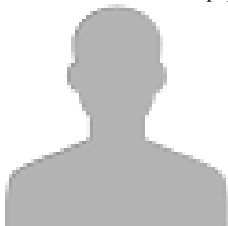
Кінець XV – початок XVI ст.

Історичні передумови:

свої нотатки

- ❖ роздробленість німецької держави;
- ❖ імператор – справжній ренесансний володар: завойовник земель і покровитель мистецтв;
- ❖ реформація;
- ❖ акцент на відродженні справжніх християнських цінностей;
- ❖ провідну роль відігравали вчені-гуманісти;
- ❖ література доби мала характер релігійної сатиричної полеміки.
- ❖ **гробіанський і блазнівський гумор.**

1.1. Творчість Себастьяна Бранта (1457/48-1521).

(.....)	місце для портрету
---	---

“Корабель дурнів”, сатирично-дидактичні вірші, “Листи темних людей”.

1.2. Творчість Ульріха фон Гуттена (1488–1523)

“Промови” (1515–1519), “Діалоги” (1520), “Нові діалоги” (1521)

1.3. Еразм Роттердамський (1466-1536).

- ❖ Нідерландський учений, один із духовних наставників усього німецького гуманізму;
- ❖ прагнув до синтезу християнської духовності та ренесансного життєлюбства;
- ❖ захищав свободу людини;
- ❖ гловний літературний твір – “Похвала глупоті” (1509), написаний у традиціях ренесансного сміху.

свої нотатки

1.4. Плебейський напрям у Відродженні

свої нотатки

- ❖ народні книжки, написаними німецькою мовою (“Чарівна Мелузіна” (1456), “Трістан і Ізольда” (1484), “Рейнеке Фос Лис” (1498), “Фортунат” (1509), “Тіль Ейленшпігель” (1515), “Чарівна Магелона” (1535), “Доктор Фаустус” (1587), “Книга Лалів, або Шильдбургери” (1597) та ін.);
- ❖ не утворювали виразного літературного жанру, а утворювали цикли міських шванків і переказів чи переробок строкатої літературної продукції минулих століть і сучасності;
- ❖ викладалися прозою і були лексично й сюжетно пристосовані до розуміння нового читача: бюргера, ремісника, селянина.

2. Французький Ренесанс.

свої нотатки

Історичні передумови французького Ренесансу:

- ❖ столітня війна з Англією (1337–1453);
- ❖ процес централізації країни;
- ❖ Париж → культурний центр;
- ❖ реформаційний рух, який очолив **Жан Кальвін** (1509–1564):
 - головна праця – “**Настанови у християнській вірі**”;
 - переслідував мистецтво і театр;
 - розпалював національну ворожнечу (з 1562 р. релігійні війни між католиками і гугенотами (протестантами), їх кульмінацією стала Варфоломіївська ніч на 24 серпня 1572 р.)
- ❖ міста – центри нової культури, що увібрала в себе естетичні особливості простонародної, плебейської, низової культури.
- ❖ XVI ст. – розквіт Ренесансу у Франції

Особливості:

- ренесанс у Франції розвинувся у дворянському середовищі;
- нечуваний розквіт поезії, музики, образотворчих мистецтв і театру;
- процес латинізації культури;
- міська література:
 - переважала сатирична тенденція, спрямована проти єпископів і духівництва, баронів і лицарства, проти селянства і проти нових прошарків міського населення: юристів, нотаріусів, лихварів, міняйл, школярів (студентів), професорів, чорнокнижників тощо.

свої нотатки

2.1. Франсуа Рабле (1494–1553)

(.....)

.....
.....
.....
.....

“Гаргантюа і Пантагрюель” – гуманістичний памфлет у сатирико-фантастичній формі:

свої нотатки

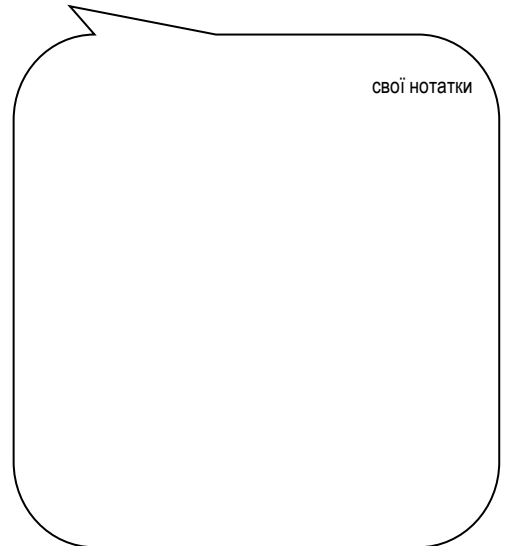
- основа твору – ренесансне сюжетно-тематичні кліше;
- сюжет – гротескне зображення ініціальних випробувань героїв;
- сюжетний принцип – насиченість емпіричним матеріалом, але постійно звучить серйозний голос автора з екскурсами;
- персонажі з популярної народної книжки і балаганних лялькових вистав;
- еротичний макрокосм;
- головний прийом переосмислення звичайного предметного світу і відносин з погляду вільної плоті в усіх своїх виявах;
- поєднання комічного і серйозного;
- мова книги має “речовий” характер, доведений часом до гротеску; найуживаніші прийоми – комічні переліки і комічні порівняння;
- гуманістична проблематика.

2.2. Творчість “Плеяди”.

“Плеяда” – літературна група (назва з 1554 року), до якої входили сім поетів:

Жан Дора, Ремі Белльо, Етьєн Жодель, Жан-Антуан де Баїф, Понтю де Тіар, Жоашен Дю Белле, П'єр Ронсар.

- ❖ висунули настанову не на переклад, а на імітацію;
- ❖ уперше в історії європейської літератури виступили з маніфестом про власні творчі завдання (1547);
- ❖ “Плеяда” стала попередником французького класицизму – стилю скutoї правилами краси й естетичного самообмеження.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

Знайти і записати крилаті вислови з Ф.Рабле і поясніть їх значення, чи важливість

Цитата 1.....

.....
.....
.....
.....

Пояснення

.....
.....
.....
.....

Цитата 2.....

.....
.....
.....
.....

Пояснення

.....
.....
.....
.....

Цитата 3.....

.....
.....
.....
.....

Пояснення

.....
.....
.....
.....

Цитата 4.....
.....
.....
.....

Пояснення.....
.....
.....
.....
.....

Цитата 5.....
.....
.....
.....

Пояснення.....
.....
.....
.....
.....

Читаємо на іспит

1. Ф.Рабле. Гаргантюа та Пантагрюель.
2. Лопе де Вега «Собака на сіні».
3. М. де Сервантес. Дон Кіхот.
4. Англійська лірика XVI ст. (Т.Уайет, Г.Серрей, Ф.Сідні).
5. Т.Мор. Утопія.
6. К.Марло. Трагічна історія життя і смерті доктора Фауста.
7. В.Шекспір Сонети. «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Король Лір», «Отелло», «Макбет», «Буря», «Річард III».

Тема 8. ВІДРОДЖЕННЯ В ІСПАНІЇ ТА ПОРТУГАЛІЇ

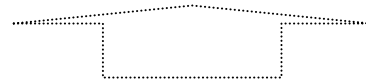
1. Відродження в Іспанії.

XVI – початок XVII століття

Історичні передумови Відродження в Іспанії

- ❖ реконкіста;
- ❖ утворення окремих феодальних держав;
- ❖ об'єднання двох найбільших держав – Кастилії й Арагону;
- ❖ морські подорожі Христофора Колумба до берегів Америки (1492–1502), Васко да Гама в Індію (1497–1499), португальців Фернана Магеллана й Ель-Кано навколо земної кулі (1519–1521–1522); Іспанія розширила свої володіння в Америці й Європі;
- ❖ з середини XVI ст. починається економічний і політичний занепад країни.

- приплив золота з іспанських колоній в Америці зруйнував фінансову систему країни, загальмував розвиток власної економіки, посилив контраст бідності й багатства;
- посилилась католицька церква і роль інквізиції.

1.1. “Золотий вік” Іспанської літератури

Друга половина XVI–XVII століття – час найвищого розквіту мистецтва в Іспанії.

Іспанський гуманізм спирався на традиції італійського мистецтва, арабської поезії і низової, плебейської культури.

Основні напрями і жанри іспанської ренесансної літератури:

- 1)
- (Хуан Боскан, Гарсіласо де ла Вега, Крістобаль де Кастильєхо, Гутьєрре де Сетіна та ін.);
- 2).....
- (“Амадіс Гальський” Гарсія Родрігеса де Монтальво (1508));
- 3)
- 4) творчість Лопе де Вега (створив окремий напрям);
- 5) творчість Сервантеса (створив окремий напрям).

1.2. Література Португалії доби Відродження

Література Португалії розвивалась у тісному зв'язку з іспанською літературою, де поступово утворилася самостійна мова.

Луїс де Камбонс (1525–1580) – класик португальської літератури (епічна поема “Лузіада” (1572))

2. Шахрайський (крутійський) роман

Жанрові особливості:

-
-
-
-
-
-
-
-

Зразки шахрайського (пікареского) роману: *“Життя Ласарільо з берегів Тормеса”* невідомого автора (1554); *“Гусман з Альфараче”* Матео Алемана (1599–1604); *“Шахрайка Хустина”* Франсіско Лопеса де Уbedo (1605); *“Севільська куниця, або Вудка для гаманців”* Кастильо де Солорсано (1647).

3. Творчість Лопе Фелікса де Вєга Кáрпіо

(.....)

.....
.....
.....
.....

До нас дійшло понад 470 п'єс;

<u>Тематика п'єс:</u>	<ul style="list-style-type: none">❖ боротьба іспанців проти маврів;❖ історична або псевдоісторична та міфологічна тематика;❖ кохання.
<u>Головні поетичні прийоми:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ рушійна сила сюжету – втручання випадковості та збіг обставин;➤ події розгортаються в стрімкому темпі;➤ комізм обставин;➤ комізм характеру;➤ співчутливе і толерантне ставлення до персонажів.

Лопе де Вега створив жанр *героїчної комедії* (Фуенте Овехуна” (“Овече Джерело”))

4. Мігель де Сервантес Сааведра

(.....)

.....
.....
.....
.....

<u>Творчий доробок:</u>	“Дон Кіхот”; пасторальна повість “Галатея” і “Мандри Персилеса і Сигізмунди”; поема терцинами “Подорож на Парнас”; драматургічна збірка “Вісім комедій і вісім інтермедій”; збірка “Повчальні новели” .
-------------------------	---

Роман **“Вигадливий гідальго Дон Кіхот Ламанчський”:**

- ❖ Форма роману: основні епізоди поєднані зі вставними новелами, що мають самостійний зміст;
- ❖ Пародійний елемент;
- ❖ Образ Дон Кіхота: акцентуація суперечливості, дисгармонійності, роздвоєності образу; відкриття *автономності та самодостатності* внутрішнього світу героя;
- ❖ Світ двох реальностей.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

Створи́ть сторінку Мігеля де Сервантеса у фейсбуці.

The form is a stylized representation of a Facebook profile page. At the top, there is a navigation bar with a search bar containing the text "Search" and a placeholder "п.п.", and icons for profile, messages, and notifications. Below the navigation bar is a profile picture placeholder (a camera icon) and a "Статус" (Status) section with three horizontal lines for text. To the right of the profile picture is a "Друзі" (Friends) section with a large empty rectangular box. Below the profile picture is a vertical list of categories: "Дата народження", "Живу", "Навчався", "Працюю", "У шлюбі з", and "Родичі". To the right of this list is a large text area for a post, titled "Зроби допис про важливу подію із життя письменника" (Write a post about an important event from the writer's life). This area contains several horizontal lines for text, two image upload icons, and a "Like" button. Below the post area is a "Збережене" (Saved) section with a downward arrow and the text "(статті, сайти, цікаве для письменника)" (articles, websites, interesting for the writer). To the right of the saved section is a "Творча спадщина письменника" (Creative heritage of the writer) section with several horizontal lines for text.

© 2010

Тема 9. ВІДРОДЖЕННЯ В АНГЛІЇ. ТВОРЧИСТЬ В. ШЕКСПІРА

1. Відродження в Англії

свої нотатки

XVI – початок XVII ст.

Історичні передумови Відродження в Англії:

- ❖ доба абсолютизму династії Тюдорів;
- ❖ розірвання стосунків з папським Римом і оголошення самостійності англійської церкви;
- ❖ розвиток національної буржуазії;
- ❖ розширення колоніальних володінь;
- ❖ формування національно-історичної свідомості.

Основні періоди:

Передвідродження (з кінця XIV ст.);

Відродження:

- 1) 1-ша пол. XVI ст.;
- 2) 2-га пол. XVI ст.;
- 3) порубіжжя XVI-XVII ст.

Передвідродження – творчість **Джефрі Чосера** (1340–1400), головний твір – збірка з 24 віршованих “Кентерберійських оповідань”.

1-й період Відродження – творчість **Томаса Мора** (1478–1535), твір – “Утопія”.

свої нотатки

2-й етап Відродження

- ❖ творчість **Філіпа Сідні** (1554-1586) (сонети *“Арістотель і Стелла”*, морально-дидактичний роман у буколістичному стилі *“Аркадія”*, перша англійська поетика *“На захист поезії”*);
- ❖ творчість **Джона Лілі** (1553/54-1606) (романи *“Евфус, або Анатомія дотелу”* і *“Евфус та його Англія”*, заснував “евфуїстичний” стиль);
- ❖ творчість **Крістофера Марло** (1564-1593) (перший розробив в літературі сюжет про Фауста (“Трагічна історія доктора Фауста”)).

2. Творчість В.Шекспіра (1564-1616).

2.1. В.Шекспір – особистість і літератор.

“Шекспірівське питання” – сумніви щодо реального існування В.Шекспіра як літератора.

Творчий доробок і хронологія творів:

- ❖ твори поетичного жанру (2 поеми, 154 сонети, інші поезії);
- ❖ 37 п'єс (12 комедій, 10 драм на сюжети з англійської історії (хроніки), 7 трагедій на сюжети з античної історії та міфології, 5 “великих трагедій” (“Ромео і Джульєтта”, “Отелло”, “Гамлет”, “Макбет”, “Король Лір”), 3 трагікомедії (“Буря” та ін.)).

Періодизація творчості:

- ❖ 1590-1600 – період до роботи в “Глобусі”;
- ❖ 1600-1608 – робота в “Глобусі”;
- ❖ 1608-1612 – роботи в “Блексфаєрс”;

2.2. Поетична творчість В.Шекспіра

- оспівується не лише жіночий образ, а й чоловіча дружба;
- гораціанство збагачене ренесансним сенсуалізмом;
- почуття кохання оспівується як бурхливе і пристрасне;
- внутрішні переживання розкриваються через опис афектів;
- погляд поета прикутий до земного;
- трагізм самотності;
- консейт – ускладнена розгорнута метафора, де в чуттєво унаочнених образах зближуються далекі явища чи абстрактні поняття.

2.3. Естетика Шекспірівської драми

- Синтез ренесансної історіософії та старозавітної концепції щодо вільної волі людини;
- Людина, прагнучи своєї мети постійно наражається на протидію (свідому / невідому з боку іншої людини, випадковості);
- Концепція трагізму полягає у прихованому характері причинно-наслідкових зв'язків;
- Поєднання трагічного і комічного;
- Поєднання від 2 до 5 сюжетних ліній;
- Ідея дуальності людини – офіційний статус людини і її природна сутність.

2.3. Комедії Шекспіра

В.Шекспір створив жанр *ренесансної ліричної комедії* (комізм не має викривального характеру, а передає радість духовної емансипації людини).

Жанрові особливості	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Відсутній поділ на позитивних і негативних персонажів; ❖ Персонажі самі створюють комічні ситуації; ❖ Кілька сюжетних ліній, центральна лінія може бути драматичною.
Засоби комічного:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Фантастичність; ❖ Фарсовість; ❖ Мовні засоби (каламбури, гра слів, мовна травестія, власні імена зі значенням тощо).

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

Уявіть, що один із персонажів трагедії чи комедії Шекспіра йде по магазинам¹. Позначте та намалюйте на зображенні кошиків для покупок предмети, які він/вона може придбати на основі того, що ви дізналися про персонажа із тексту. Поясніть ваш вибір, використовуючи прямі цитати та конкретні приклади у прямокутнику напроти кошик. Предмети мають демонструвати ваше розуміння особистості персонажа.

Назва твору _____

Персонаж _____

Blank writing area with four horizontal lines.

Blank writing area with four horizontal lines.

Blank writing area with four horizontal lines.

Blank writing area with four horizontal lines.

Blank writing area with four horizontal lines.

Blank writing area with four horizontal lines.

¹ Богосвятська А.-М. 50 сучасних стратегій залучення учнів до читання. Воркбук-ІІ Електронний посібник.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

Тексти для читання

Тексти для обов'язкового прочитання:

(на оцінку «задовільно»)

1. Ісландські саги («Про Торстейна Мороза», «Сага про Торстейна Битого»).
2. Беовульф.
3. Пісня про Роланда.
4. Роман про Трістана та Ізольду.
5. Ф.Війон. Лірика (по хрестоматії).
6. Народні балади («Як Робін Гуд став розбійником», «Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гізборном», «Король Лір і його дочки»).
7. Данте Аліґ'єрі Сонети (<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1542>), «Божественна комедія».
8. Ф.Петрарка. Книга пісень («Канцоньєре») (19,61,121,132,162,237,267,312).
9. Дж.Боккаччо. Декамерон (по хрестоматії).
10. Лопе де Вега «Собака на сні».
11. М.де Сервантес. Дон Кіхот (<https://www.ukrlib.com.ua/styslo-zl/printit.php?tid=5594> або <https://www.youtube.com/watch?v=BsXFkBQrP0M>).
12. В.Шекспір Сонети (44,55,66,106,116,130,132,133,141,147). «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Король Лір»,

Тексти для додаткового прочитання:

(на оцінку «добре» та «відмінно»)

1. Старша Едда («Пророцтво Велви», «Вислови Високого»).
2. Ірландський епос:
 - Саги героїчні («Вигнання синів Уснеха»);
 - Саги уладського циклу («Бій Кухуліна з Фердіадом»);
 - Саги фантастичні («Плавання Брана, сина Фебала»).
3. Пісня про мого Сіда (по хрестоматії).
4. Пісня про Нібелунгів (<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=8558>).
5. Життєписи трубадурів.
6. Марія Французька Ле («Про жимолость»).
7. Фабліо та шванки (по хрестоматії).
8. Дж. Чосер «Кентерберійські оповідання» (Загальний пролог; Розповідь Лицаря; Розповідь Мельника; Розповідь Лікаря; Розповідь економа про ворону).
9. С.Брант. Корабель дурнів (передмова та 3-4 глави на вибір https://shron1.chtyvo.org.ua/Brant_Sebastian/Korabel_durniv.pdf).
10. Ф.Рабле. Гаргантюа та Пантагрюель (по хрестоматії).
11. Англійська лірика XVI ст. (Т.Уайет, Г.Серрей, Ф.Сідні).
12. Т.Мор. Утопія (книга перша, Книга друга (Про службових осіб, Про заняття утопійців, Про взаємовідносини між громадянами, Про рабів, Про військову справу) <https://coollib.com/b/425869/read>).
13. К.Марло. Трагічна історія життя і смерті доктора Фауста (https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FMarlowe_Christopher%2FTrahichna_istoriia_doktora_Fausta.pdf).
14. В.Шекспір «Отелло», «Макбет», «Буря», «Річард III», одна комедія на вибір.

Хрестоматії:

Література західноєвропейського Середньовіччя: навч. посібник / під ред. Н.О.Висоцької (Вінниця, 2003) <http://www.ex.ua/88017412>

ВЕДЕННЯ ЧИТАЦЬКОГО ЩОДЕННИКА

Літературознавчий аналіз літературного твору – це вивчення частин і елементів твору, а також зв'язків між ними. Ведення читацького щоденника допомагає здійснити повний і системний аналіз компонентів літературного твору (сюжету, системи образів, художнього часу і простору, теми, ідеї, проблеми тощо), оскільки здійснюється згідно до плану. Відповіді на наступні запитання про структурні та змістові елементи художнього твору допоможуть Вам проаналізувати твір.

НАЗВА ТВОРУ, ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СЮЖЕТ (подія чи система подій, покладена в основу літературних творів) і **ФАБУЛА** (ланцюг подій в їх логічній причинно-часовій послідовності)

- У чому полягає конфлікт твору (зіткнення між персонажами, між персонажами та середовищем, героєм та долею, у протиріччі в свідомості)?
- Чи всі епізоди твору представлені у хронологічному порядку? Якщо ні, то яке це має значення?
- Як у твору представлена експозиція (змалювання розстановки персонажів, та обставин), зав'язка, розвиток дії, кульмінація (найвище напруження) та розв'язка?
- Кульмінація твору визначає зміни ситуації чи персонажа? Наскільки ця зміна є драматичною? Чи є взагалі якісь зміни?
- Чи є в творі умовчання, ретроспекція (відступи в минуле), повтор, посилення або монтаж (два образи, розташовані в творі поряд, народжують деяке нове, третє значення, яке з'являється саме від їх сусідства)? Яке вони мають значення?
- Чи є у творі авторські відступи, описи чи вставні епізоди (відносно закінчені фрагменти дії, в яких діють інші персонажі, дія переноситься в інший час і місце і т.п.)? Яку роль вони виконують?

ГЕРОЇ

- Герої правдоподібні? Вони стереотипні? Персонажі уособлюють реальних людей чи абстрактні якості?
- Скільки в творі головних героїв?
- Чи є у творі герої антагоністи?
- Як автор змальовує головного героя (через опис зовнішності, через його дії, міркування, через протиставлення з іншими персонажами)?
- Які зовнішні, психологічні або портретні деталі використовуються у творі? Чи змінюється головний герой протягом твору? Якщо так, то яким чином? Чому?
- Яка мовна характеристика персонажів (манера мовлення, її стилістична забарвленість, характер лексики, побудова інтонаційно-синтаксичних конструкцій тощо)?
- Чи висловлює котрийсь з героїв авторську думку?

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять

Практичні заняття з курсу Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження) мають на меті: 1) залучити Вас до безпосередньої практичної роботи з текстами художніх творів, що вивчаються протягом курсу; 2) дати Вам змогу докладно ознайомитись з науково-методичною літературою з курсу.

Ваша підготовка до заняття має складатися з таких етапів:

I. Ознайомлення з текстом твору. Обов'язково прочитайте твір. Спробуйте узагальнити та занотувати свої враження.

II. Пошуки додаткової інформації. У запропонованій до практичного заняття літературі знайдіть інформацію про історію та культуру доби.

III. Робота з науковими джерелами. Познайомтесь з літературознавчими розвідками науковців, щодо трактування тих чи тих особливостей твору.

IV. Підготовка відповіді згідно плану практичного заняття.

ТЕМИ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Англійський героїчний епос «Беовульф» (2 години).

План

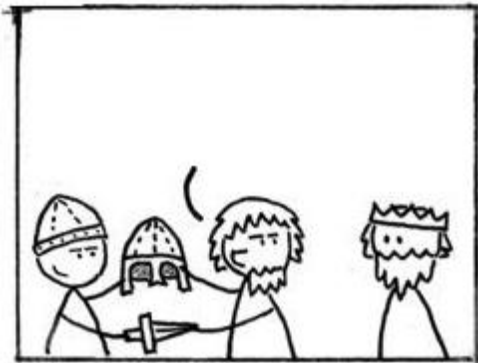
1. Історія рукопису «Беовульфа».
2. Композиція поеми, розвиток наскрізних мотивів, стилістично-художні засоби, особливості зображення образу головного героя.
3. Поєднання історичного та казково-фантастичного в творі. Історична достовірність певних аспектів поеми.
4. Сполучення язичницьких та християнських елементів як особливість ранньоевропейської літератури.

Практичне завдання:

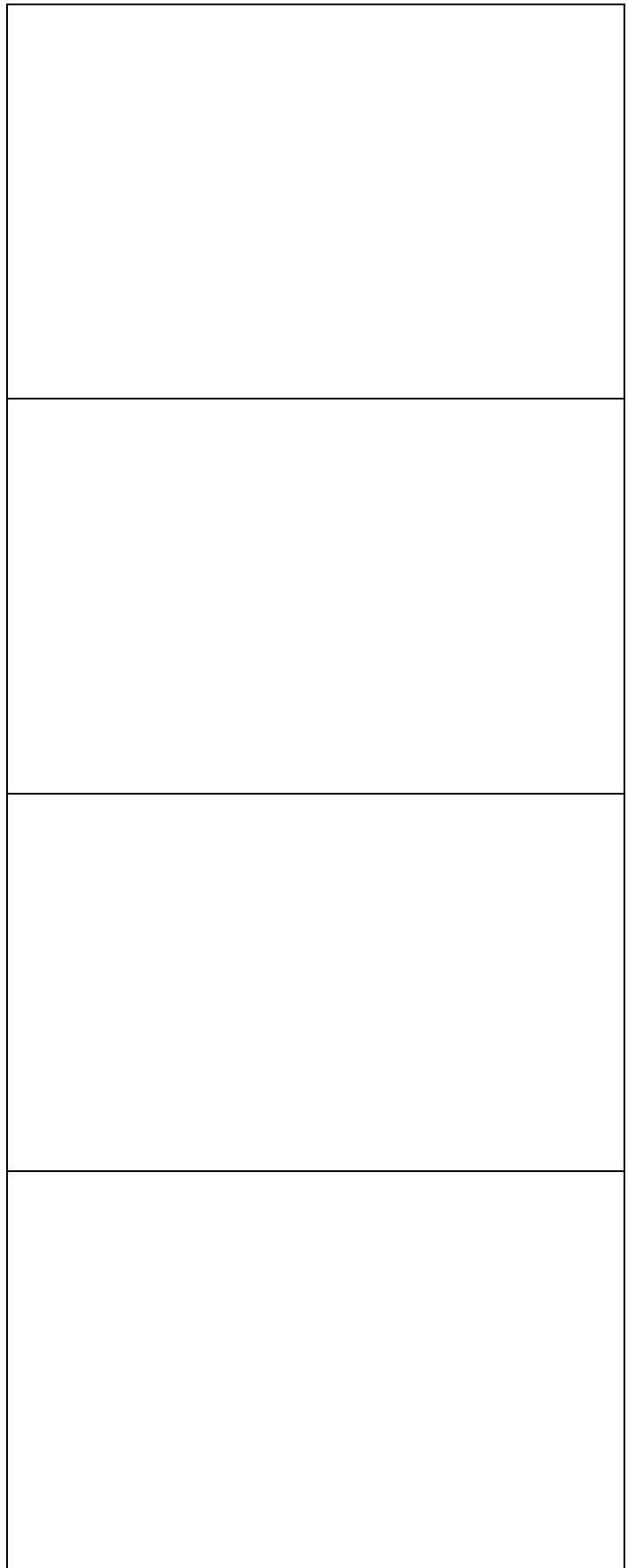
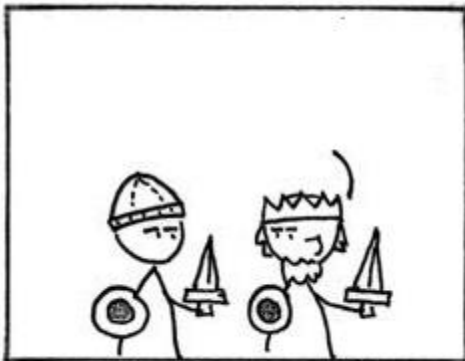
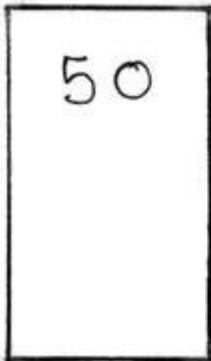
- Випишіть приклади з тексту, які свідчать про сполучення язичницьких та християнських елементів в поемі та поєднання історичного та казково-фантастичного в творі;
- Виписати цитати, які характеризують головного героя;
- Визначити характерні риси героїчного епосу, підтвердити теоретичні судження прикладами з тексту;
- Знайдіть у творі та випишіть афоризми.

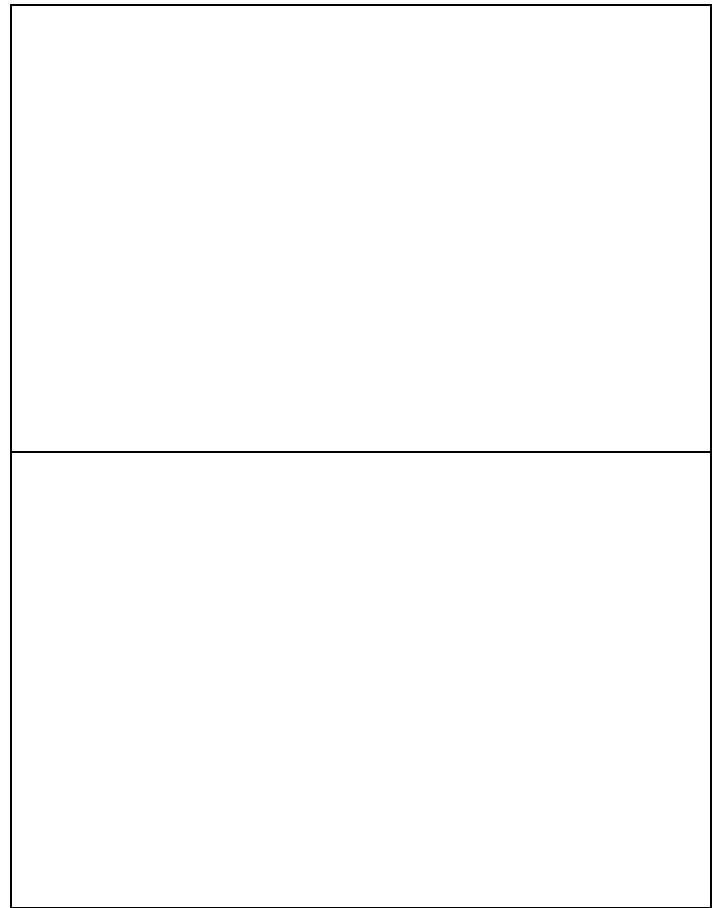
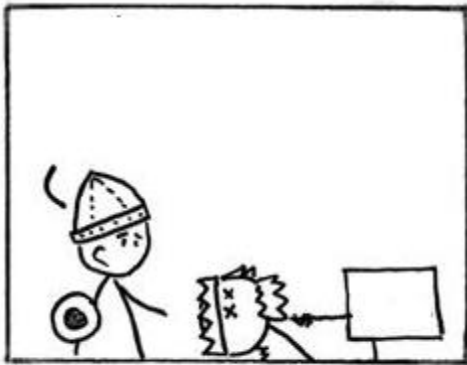
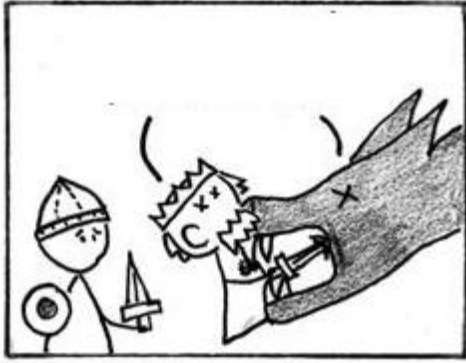
Прочитайте твір «Беовульф» і проілюструйте малюнки коміксу цитатами з твору

Твоя Підпільна Гуманітарка: «У цьому відео мова піде про те, як «Беовульф» став легендарним королем і який узагалі був рецепт посмертної слави у старогерманському суспільстві.»

Література:

основна:

Беовульф / Пер. із англосаксонської О. О'Лір. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2014. – 208 с. (чи будь-яке інше видання)

додаткова:

1. Качуровський І. Вступна лекція: Трохи даних з історії європейського Середньовіччя // Генерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005. – С. 15-29.
2. Література західноєвропейського середньовіччя / під. ред. Висоцької Н.О.: Навч. посібник. – Вінниця «НОВА КНИГА», 2003. – С.119-151.
3. О'Лір О. Від перекладача // Беовульф / Пер. із англосаксонської О. О'Лір. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2014. – С. 149-160.
4. Шрей К. Післяслово до першого українського перекладу «Беовульфа» // Беовульф / Пер. із англосаксонської О. О'Лір. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2014. –С. 161-179.

Тема 2. Жанр роману в середньовічній літературі. Роман про Трістана та Ізольду (2 години).

План

1. Жанр роману в середньовічній літературі. Особливості жанру.
2. Роман про Трістана та Ізольду: особливості розвитку сюжетної лінії, система образів роману (Трістан, Ізольда, король Марк, оповідач), конфлікт твору.
3. Вплив традицій християнства на роман. Роль народних мотивів.

Практичне завдання:

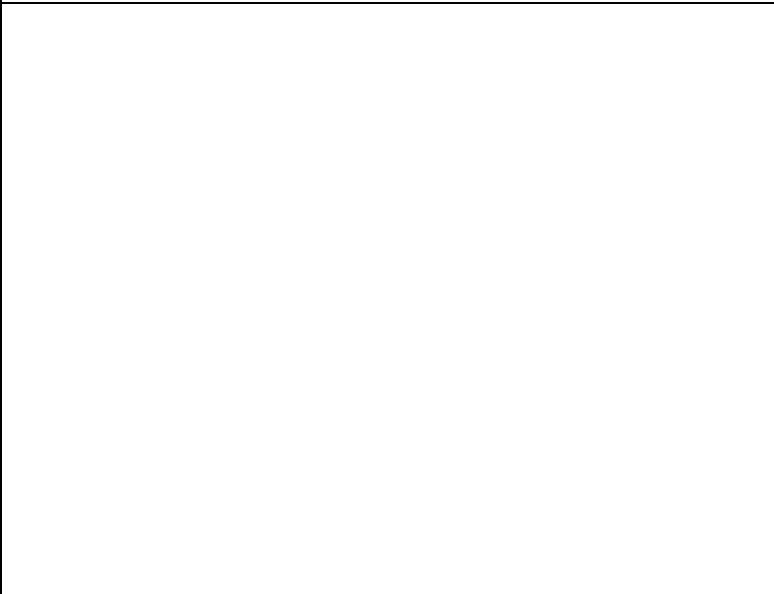
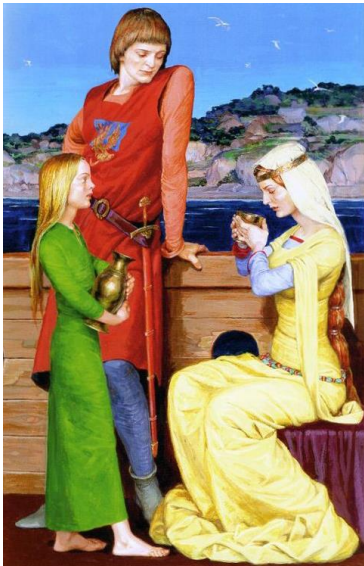
1. Прочитати "Роман про Трістана та Ізольду";
2. Виписати з тексту портрети та характеристики героїв (Трістан, Ізольда, король Марк);
3. Відтворити історико-культурне тло роману. Підібрати цитати та заповнити таблицю

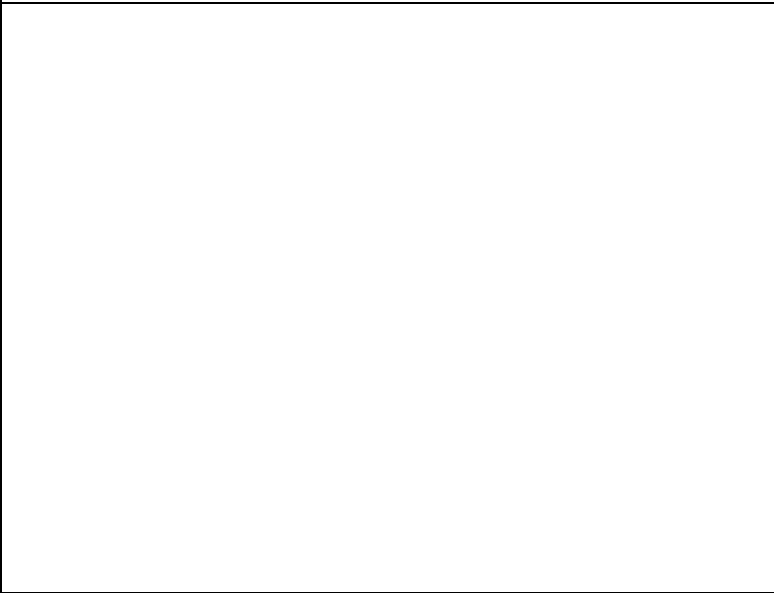
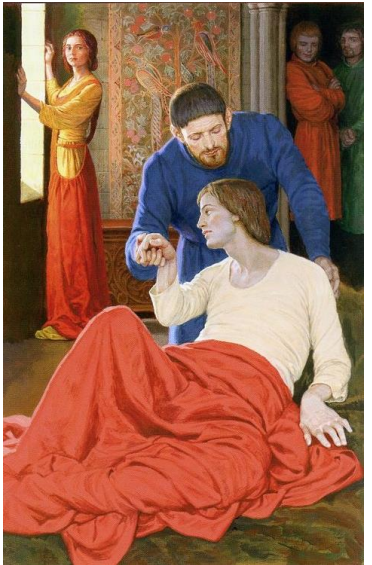
Історичне тло. Феодалні війни	
Закони	
Звичаї	
Суд	
Культурне тло. Архітектура	
Одяг	
Розваги	
Оточення короля	

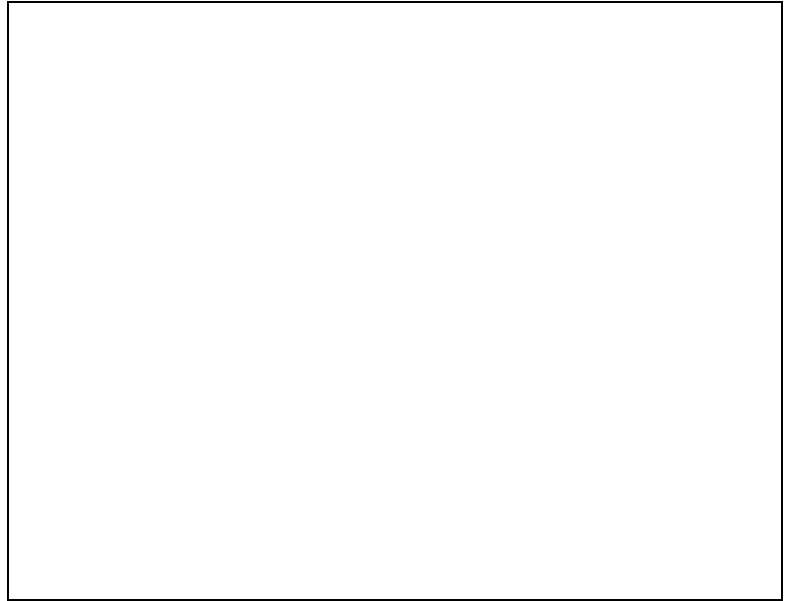
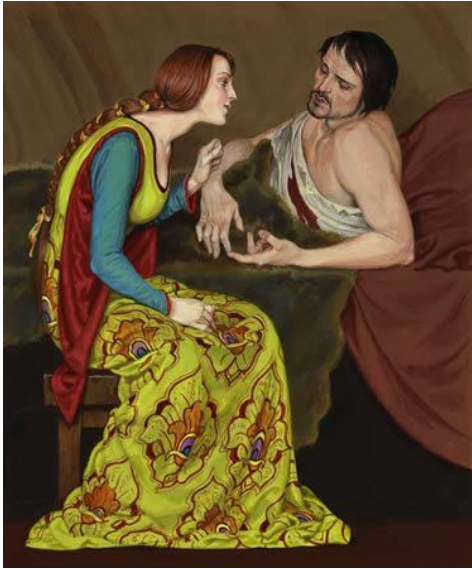
4. Навести приклади, які свідчать про вплив християнської традиції на роман;
5. Навести приклади, які свідчать про збереження народних джерел роману.

Прочитайте роман «Трістан та Ізольда» і проілюструйте ілюстрації Дениса Гордєєва цитатами з твору

Література:

основна:

1. Трістан та Ізольда / Пер. В.Коптілова. – К.: Либідь, 2004. – 80 с.
2. Бедье Ж. Роман про Трістан та Ізольду. – К., 1959. (чи будь-яке інше видання)

додаткова:

1. Література західноєвропейського середньовіччя / під. ред. Висоцької Н.О.: Навч. посібник. – Вінниця "НОВА КНИГА", 2003. – С.226-359.
2. Качуровський І. Лицарсько-куртуазний епос: «Трістан та Ізольда», цикл короля Артура, творчість Кретьєна де Труа, Марії Французької, «Окасен і Ніколет», «Олександрія», німецька куртуазно-містична поезія // Генерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005. – С. 287-315.
3. Ружмон Дені де. Любов і західна культура / Пер. з франц. Я.Тарасюк – Л., 2000. – С.14-165.

Тема 3. Міська література середньовіччя (2 години).

1. Сміхова культура середньовіччя.
2. Поезія вагантів та голіардів.
 - a. «Орден вагантів»;
 - b. «Бідний студент»;
 - c. «Весняна пісня».
 - d. «Безтурботна пісня».
3. Передновелістика.
 - a. Жанр ле. «Ле про жимолость».
 - b. Жанр Фабліо. «Титам».
 - c. Жанр шванку. «Піп Амис».

Література:

основна:

Поезія вагантів і голіардів (будь-яке видання).
Середньовічна новела (будь-яке видання).

додаткова:

1. Література західноєвропейського середньовіччя / під. ред. Висоцької Н.О.: Навч. посібник. – Вінниця “НОВА КНИГА”, 2003. – С.389-396.
2. Качуровський І. Література пізнього середньовіччя // Генерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005. – С. 325-337.

Тема 4. Творчість Франсуа Війона (2 години).

План

1. Поезія Ф.Війона як породження перехідної доби від середньовіччя до Відродження.
2. Ідейно-художня проблематика “Великого Заповіту”.
3. Становлення жанру балади у творчості Війона.
4. Значення поезії Війона для розвитку європейської літератури.

Практичне завдання:

1. Прочитати поезії Ф.Війона (тексти додаються);
2. Визначити провідну тематичну спрямованість творів;
3. Визначити особливості жанрової будови (жанр балади).

Література:

основна:

Війон Ф. Полное собрание поэтических сочинений. – М.: Рипол Классик, 1998. – 448с. (чи будь-яке інше видання)

додаткова:

1. Качуровський І. Література пізнього середньовіччя // Генерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005. – С. 325-337.
2. Література західноєвропейського середньовіччя / під. ред. Висоцької Н.О.: Навч. посібник. – Вінниця “НОВА КНИГА”, 2003. – С.389-396.

Тема 5: Божественна комедія” Данте Аліґ’єрі “ (2 години).

План

1. Життя та творчий шлях Данте.
2. “Божественна комедія” Данте як синтез середньовічної культури і як перший твір культури Відродження:
 - a. особливості жанру, джерела, композиція “Божественної комедії”;
 - b. ренесансно-гуманістичні та реалістичні риси “Божественної комедії”;
 - c. ліричне начало в “Божественній комедії” і образ автора;
 - d. особливості поетики “Божественної комедії”;
 - e. всесвітнє значення поеми Данте.

Практичне завдання:

1. Прочитати поему “Божественна комедія” ;
2. Дізнатися, чому твір називається “комедія”;
3. З’ясувати, в чому полягають композиційні особливості твору;
4. Виписати характеристики образів автора, Беатріче, Вергілія; прослідкувати ставлення героїв один до одного: автор – Вергілій, автор – Беатріче.

Література:

основна:

Данте Аліґ’єрі. Божественна комедія: Поема / Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України / Є.А. Дроб’язко (пер.з іт.і комент.), О.Б. Алексєєнко (передм.). – Х. : Фоліо, 2018. – 608с. (чи будь-яке інше видання)

додаткова:

1. Алексєєнко Олена Борисівна. “Божественна комедія” Данте Аліґ’єрі, або Слово, що пододало час: Літературознавче дослідження. – К.: Веселка, 2005. – 31с.
2. Давиденко Галина Йосипівна, Галка Тетяна Петрівна. Вивчення творчості Данте в школі: Метод. посібник / Глухівський держ. педагогічний ун-т. Кафедра зарубіжної літератури. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. – 52с.

Тема 6. Жанр сонету в літературі Відродження (2 години).

План

1. Жанр сонету: теорія жанру та історія становлення.
2. Жанр сонету в поезії італійського Відродження. Сонети Петрарки.

3. Жанр сонету в англійській поезії Ренесансу. Жанр сонету в творчості Шекспіра.

Література:

основна:

Петрарка Ф. Вірші про кохання. – Видавництво Мультимедійное издательство Стрельбицкого, 2017.
<https://www.yakaboo.ua/ua/franchesko-petrarka-virshi-pro-kohannja.html> (чи будь-яке інше видання)

Петрарка Ф. Канцоньєре. – Харків: Фоліо, 2007. – 282 с. (чи будь-яке інше видання)

Шекспір Сонети. – Видавництво Мультимедійное издательство Стрельбицкого, 2017.
<https://www.yakaboo.ua/ua/shekspir-soneti.html> (чи будь-яке інше видання)

додаткова:

Качуровський І. Король сонет: Сонет його історія й теорія // Генерика і архітектоніка. Книга 2. Засади наукового літературознавства. Жанри наукового письменства. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008. – С.130-150.

Габлевич М. До питання генези сонета // Світло Шекспірівського храму.- Дрогобич: Коло, 2017. – С. 90-102.

Тема 7: Трагедія В.Шекспіра “Гамлет” (2 години).

План

1. Ідеї Ренесансу та їх втілення в проблематиці трагедії.
2. Система образів у трагедії.
3. Особливості змалювання образів в композиції трагедії.

Практичне завдання:

- a. Визначте, в чому полягає складність і суперечливість образу Гамлета;
- b. Визначте сутність конфлікту принца з королем, королевою, підданими;
- c. Виписати з тексту трагедії образні вислови, порівняння, що несуть семантику розпаду, хворобливості, смерті; пояснити їх функціональне значення;
- d. Виписати афоризми, звертаючи увагу на їх функцію.

Література:

основна:

Шекспір Вільям. Гамлет, принц данський / Леонід Гребінка (пер.з англ.). – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 198с. (чи будь-яке інше видання)

<https://shakespeare.znu.edu.ua/uk/gamlet-princ-datskij-pereklad-l-grebinki-2/>

додаткова:

1. Висоцька Н. “Тріумф повсякденності”. Стівен Грінблатт як біограф Вільяма Шекспіра
<https://shakespeare.znu.edu.ua/uk/visocka-n-triumf-povsjakdennosti-stiven-grinblatt-jak-biograf-viljama-shekspira/>
2. Габлевич М.Межі інтерпетації шекспірівського тексту: «Гамлет» в оригіналах і перекладах // Світло Шекспірівського храму.- Дрогобич: Коло, 2017. – С.230-269.
3. Мойсеїв І. Гамлет. Самосвідомість.
<https://shakespeare.znu.edu.ua/uk/mojseiv-i-gamlet-samosvidomist/>
4. Торкут Н. Канонічна біографія В. Шекспіра
<https://shakespeare.znu.edu.ua/uk/kanonichna-biografija-v-shekspira-natalija-torkut/>
5. Черняк Ю.І. Аксиологічна семантика образу Гамлета в контексті смисложиттєвих пошуків особистості
<https://shakespeare.znu.edu.ua/uk/chernjak-ju-i-aksiologichna-semantika-obrazu-gamleta-v-konteksti-smislozhittievih-poshukiv-osobistosti/>

ПостНаука: Мистецтвознавець
Олексій Бартошевич про публіку епохи
Шекспіра, лондонський "Глобус" і перші
постановки "Гамлета"
Які були перші глядачі трагедій
Шекспіра? Хто з них перший зрозумів
сенс "Гамлета"? Для кого були написані
все головні шекспірівські п'єси?

Курс “Історія зарубіжної літератури (середні віки та Відродження)” посідає важливе місце в системі підготовки філологів і присвячений вивченню особливостей і закономірностей літературного процесу західної Європи в період з V ст. по XVI ст. – періоду формування національних літератур і мов.

Актуальність курсу полягає в тому, що літературний процес доби Середньовіччя та Відродження відзначається складністю та різноманітністю художніх пошуків, що зумовили та визначили провідні вектори подальшого розвитку світової літератури.

ЗМІСТ

ІНТЕРАКТИВНОГО РОБОЧОГО ЗОШИТА:

1. Індивідуальний план роботи.....2
2. Змістовий модуль 1. Література середньовіччя.....2
3. Змістовий модуль 2. Література доби відродження.21
4. Завдання для самостійної роботи..... 36
5. Ведення читацького щоденника.....37
6. Практичні заняття.....39

ПІКУН ЛЕСЯ ВАСИЛІВНА

кандидат філологічних
наук, доцент кафедри
германської філології

УДК 821 (076)
ББК Ш5(0) 43я73
П 32

Робочий зошит для аудиторної та
самостійної роботи з
Історії зарубіжної літератури
(Середні віки і Відродження):
навчальний посібник для студентів
філологічного факультету –
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені
Т.Г.Шевченка, 2022. – 51 с.